

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for Forsvarsbygg på Rødsmoen øvingsområde, Rena leir og Regionfelt Østlandet

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16 og endret i medhold av § 18. Tillatelsen med senere endringer er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknad og under saksbehandlingen. Vilkårene framgår på side 3 til og med side 15. Dette tillatelsesdokumentet er ajourført per 13. mai 2024 og erstatter tidligere tillatelsesdokumenter.

Hvis Forsvarsbygg ønsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra virksomheten og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må det i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal Forsvarsbygg sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at forurensningsmyndigheten kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Nøkkeldata

Driftsansvarlig	Forsvarsbygg
Postadresse	Postboks 405 Sentrum, 0103 OSLO
Org. nummer (bedrift)	975 950 662
Næringskode og bransje	84.220 Forsvar
Kategori for virksomheten ¹ / Type virksomhet	Skyte- og øvingsfelt
Beliggenhet/gateadresse	Åmot kommune
Kommune og fylke	Åmot kommune. Innlandet fylke
Lokalisering av virksomheten	UTM sone 33, øst: 312849, nord: 6795601

Forurensningsmyndighetens referanser

Tillatelsesnummer: 2004.117.T	Anleggsnummer: 0429.0002.02	
Tillatelse første gang gitt: 18.03.2004	Tillatelse sist revidert i medhold av fl § 18 tredje ledd:	Tillatelse sist endret: 13.05.2024
Harald Sørby seksjosleder		Roar Gammelsæter seniorrådgiver

¹ Jf. forskrift om begrensning av forurensning av 06.01.2004 nr. 931 (forurensningsforskriften) kapittel 36 om behandling av tillatelser etter forurensningsloven

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Punkt og beskrivelse av endring
1	13.05.2024	<p>1.1 Rena militære flyplass (Landørkje landingsstipe) er tatt inn i tillatelsen</p> <p>3.2 Nye grenseverdier for vann (AA-EQS)</p> <p>3.3 Redusert mengde med hvitt fosfor som kan brukes årlig. Lagt til rødt fosfor.</p> <p>3.4 Bruk av avisingsvæske ved landingsstipe</p> <p>3.6 Begrenset bruk av blyammunisjon tillates i RØ</p> <p>4. Nytt punkt om forurenset grunn og regulering av gravearbeider knyttet til vedlikehold, gjenbruk og mellomlagring av masser</p> <p>6.1 Grenser for støy er justert</p> <p>6.2 Perioder med krav til redusert støy er endret.</p> <p>9.5 krav om spesifisert årsrapport frafalles.</p> <p>11. Justert punkt om forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning.</p>

1 Tillatelsens ramme

1.1 Generelt

Tillatelsen omfatter militære aktiviteter/øvelser i Regionfelt Østlandet (RØ), Rødsmoen øvingsområde, Rena leir, standplasser for langdistanseskyting utenfor RØ, Løpssjøen og Rena elv, samt drift av Rena militære flyplass. M.h.t. geografiske avgrensninger av områdene vises til kommuneplan og reguleringsplaner for Åmot og Elverum kommune.

Tillatelsen gjelder også etterdrift av nedlagt deponi i Rena leir for farlig avfall (kulefangermasser) (pkt. 8).

Det er Forsvarsbygg sitt ansvar at vilkårene til enhver tid overholdes, uansett hvem som benytter området.

1.2 Unntaksbestemmelse

Ved særskilte beredskapsmessige situasjoner, oppdrag gitt av (Regjering eller Storting) Forsvarsstaben eller Forsvarets operative hovedkvarter settes bestemmelser gitt i kap. 6 til side. Miljødirektoratet skal varsles.

2 Generelle vilkår

2.1 Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning, er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten, er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp er fremkommet i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet.

2.2 Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som er vanlig for den aktuelle type virksomhet i en slik grad at det kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

Forsvarsbygg plikter å redusere utslippene fra virksomheten så langt det er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for.

2.4 Plikt til forebyggende vedlikehold

Forsvarsbygg skal sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig betydning. System og rutiner for vedlikehold skal kunne dokumenteres..

3 Utslipp til vann

3.1 Utslippsreducerende tiltak

Forsvarsbygg skal tilstrebe en reduksjon av metallutlekking (bly, kobber, antimon og sink) fra skytebanene til resipienter gjennom tiltak, bruk, vedlikehold og drift av banene ved bruk av interne rutiner og prosedyrer.

Under øvelser skal det innarbeides prosedyrer som minimaliserer forurensende miljøpåvirkning.

Diffuse utslipp fra utearealer, for eksempel avrenning fra lagerområder og områder for lossing/lasting, som kan medføre skade eller ulempe for miljøet, skal begrenses mest mulig. Avrenning av overflatevann fra virksomhetens utearealer skal håndteres slik at det ikke kan medføre skade eller ulempe for miljøet.

Eventuelt oljeholdig avløpsvann fra vaskeplasser, verksteder eller lignende skal renses tilfredsstillende i oljeutskiller eller tilsvarende renseenhet.

3.2 Krav til vannkvalitet

Forsvarsbygg skal ha en oversikt over forurensning i overflatevann i skytefeltet og over hvilke resipienter som mottar forurensning fra de ulike skytebanene. Jfr. pkt 10.1.

For prøvepunktene som representerer avrenning ut av skyte- og øvingsfeltet, skal ikke vanntilstand være dårligere enn tilstandsklasse II (AA-EQS) for ferskvann i Veileder M-608 for bly (Pb), kobber (Cu) og sink (Zn). For antimon skal ikke grenseverdien i drikkevannsforskriften overskrides. Det skal være et måle- og overvåkingsprogram på plass som kontrollerer at kravene overholdes.

Forsvarsbygg skal utarbeide en prosedyre for aksjonspunkter ved overskridelser av grenseverdier.

3.3 Bruk av hvitt og rødt fosfor

Det tillates å benytte hvitt og rødt fosfor på lokalitetene Store Haraåsen og PFA-sletta. Raudfjellet er pekt ut som reserve målområde for fosfor (jf. vedlegg 1 til tillatelsen med kart der målområder for hvitt fosfor er avmerket).

Nedslagsfelt/målområder ved bruk av fosfor skal være mest mulig tørre uten myrområder, vannansamlinger og lignende og uten snø ved skyting.

Det skal føres dokumentert kontroll med nedslagsfeltet etter hver skyting:

- Nærmeste resipienter skal kontrollmåles mht. fosfor iht. overvåkingsprogram.
- Ammunisjonsforbruket i målområdet skal overvåkes.

- Det skal etableres prosedyrer for loggføring av antall bom og antall treff med sikte på å registrere feilskyting (treff utenfor angitt målområde) og lokalisere nedslagsområdet med sikte på å vurdere tiltak.

Meteorologiske forhold, forhåndsvarsling og statistikk, skal brukes aktivt når det planlegges bruk av hvitt fosfor i øvelsessammenheng, for eksempel fare for snø, annen nedbør m.m.

Det tillates et maksimalt forbruk på 1,5 tonn fosfor per år.

3.4 Avisingskjemikalier – Rena militære flyplass

Det tillates bruk av avisingskjemikalier, inntil 10 tonn Aviform S-solid og 5 tonn Urea per år, på rullebane, taksebane og oppstillingsplass for fly tilsvarende et kjemisk oksygenforbruk (KOF) på inntil 13 tonn pr. år.

Type og forbruk av avisingskjemikalier skal inngå i årsrapporteringen jfr. pkt. 9.5.

3.5 Utslippsmengder

Det skal føres en samlet statistikk over totalforbruk av tungmetaller og hvitt fosfor, og dette skal i årsrapporten oppgis i mengder per skytefelt (se pkt. 9.5).

3.6 Bruk av ammunisjonstyper

I RØ, Rødsmoen øvingsområde og Rena leir er det ikke tillatt bruk av blyholdig håndvåpenammunisjon (kaliber mindre enn 12,7 mm) ut over en andel på maksimalt 25 % av det årlige totalforbruket. Bruk av blyholdig ammunisjon skal opphøre når det foreligger akseptable alternativer.

3.7 Øvelser i Rena-elva

Øvelser i elven skal søkes lagt utenfor gytetiden til ørret.

4 Grunnforurensning, grunnvann og graving i forurenset grunn

Virksomheten skal ikke medføre utslipp til grunn eller grunnvann som kan medføre skader eller ulemper for miljøet.

Forsvarsbygg plikter å gjennomføre forebyggende tiltak som skal hindre utslipp til grunn og grunnvann.

Forsvarsbygg plikter videre å gjennomføre tiltak som er egnet til å begrense miljøvirkningene av et eventuelt utslipp til grunn og grunnvann. Utstyr og tiltak som skal forhindre utslipp til grunn og grunnvann eller hindre at eventuelle utslipp medfører skade eller ulempe for miljøet, skal overvåkes og vedlikeholdes regelmessig. Plikten etter dette avsnittet gjelder tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal unngås.

Forsvarsbygg skal holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn på virksomhetens område og evt. sedimenter utenfor som er forurenset av virksomheten, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal forurensningsmyndigheten varsles om dette.

Tiltak og inngrep i forurenset grunn som kan medføre spredning av forurensning, herunder graving, mudring, utskifting eller gjenbruk av masser, krever tillatelse etter forurensningsloven fra Miljødirektoratet. Tillatelse forutsetter at det er utarbeidet en tiltaksplan som ivaretar nødvendige hensyn til miljø og helse både under og etter gjennomføringen av arbeidene. Planen skal angi mål for tiltaket og redegjøre for håndtering av massene. Den skal også inneholde en risikovurdering og beskrive risikoreduserende tiltak under gjennomføringen.

Inngrep og gravearbeid i forurenset grunn knyttet til normalt vedlikehold og drift av skyte- og øvingsfelt krever ingen separat godkjenning. Tiltaksplaner, rutiner og dokumentasjon på utførte tiltak og håndtering av forurensete masser, som dokumenterer at tiltaket ikke medfører nevneverdig forurensning eller fare for spredning av forurensning, skal likevel kunne fremvises på forespørsel ved tilsyn.

Forurensete masser er tillatt å gjenbrukes i konstruksjoner internt på skytebanene, fortrinnsvis på samme bane massene ble tatt fra.

Mellomlagring av forurensete masser er tillatt innenfor området omfattet av tillatelsen. Formålet med mellomlageret er å oppbevare forurensete masser fra skytebanene f.eks. ved utskifting av massene fra kulefang, i påvente av behandling på stedet eller transport til mottak. Oversikt over mengde masser som mellomlagres skal inngå i Forsvarsbyggs dokumenterte internkontroll. Masser som skal kjøres til deponi kan mellomlagres i opptil ett år, og masser som skal gjenbrukes kan mellomlagres i tre år.

Alle forurensete delområder og lokaliteter, med tilhørende dokumentasjon fra undersøkelser og tiltak, skal registreres i fagsystemet Grunnforurensning.

5 Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler og avisingskjemikalier.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal Forsvarsbygg dokumentere at de har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon.

Forsvarsbygg plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de

kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Der bedre alternativer finnes, plikter Forsvarsbygg å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.²

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket³ og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

6 Støy

6.1 Hovedkrav

Virksomhetens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride grensene i tabell 1, målt eller beregnet som innfallende lydtryknivå ved mest støyutsatte fasade.

Tabell 1: Utendørs støygrenser for total støybelastning og fra aktivitet på natt. Lydnivåene er innfallende lydtryknivå, beregningshøyde 4 meter. Støygrensene gjelder ved mest støyutsatt bebyggelse med støyømfintlig bruksformål.

Kilde	Ekvivalent støynivå		Maksimalt støynivå om natten (23.00-07.00)	
	Målestørrelse	Nivå	Målestørrelse	Nivå
Lette våpen	L _{Rden} ²⁾	55 dB	L _{pAFmax} ³⁾	70 dB
Militære kjøretøy				
Tunge våpen og sprengninger ¹⁾ inkl. avlevering av skarpe våpen fra luftfartøy			L _{CE} ⁴⁾	85 dB

- 1) Ekskl. artilleriskyting fra standplasser utenfor RØ.
- 2) Unntak for 8 eksisterende fritidsboliger.
- 3) Unntak fra maksimale støynivåer om natten for 20 netter per år på Rødsmoen, og for to fritidsboliger, hhv. inntil grense for RØ og Rødsmoen i vest.
- 4) Unntak fra maksimale støynivåer om natten for 30 netter per år for tunge våpen og sprengninger i RØ, og for en fritidsbolig inntil grense for RØ i vest.

Følgende aktiviteter skal ikke gjennomføres på natt (2300-0700):

- Skyting på leirskytebanene i Rena leir
- Sprengningstjeneste på Rødsmoen
- Tyngre sprengninger i RØ (>150 kg TNT)
- Innskyting med stridsvogn på Rødsmoen

² Jf. lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) av 11.06.1976 nr. 79 § 3a om substitusjonsplikt

³ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH-forskriften) av 30.05.2008 nr. 516

- Langdistanseskyting med artilleri fra standplasser utenfor RØ

Støygrensene gjelder ikke for bebyggelse av forannevnte type som er etablert etter at støygrensene trådte i kraft.

Forsvarsbygg skal utarbeide og ha oppdatert støysonekart for sin virksomhet som viser støyutbredelsen i røde og gule soner i tråd med Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging T-1442 (kap. 2.1) samt soner med støynivå tilsvarende grenseverdiene gitt i tillatelsen. Kartene skal sendes kommunen og forurensningsmyndigheten og skal holdes oppdatert.

6.2 Perioder med krav om redusert støy

6.2.1 Generelt

Behov for skyting på søndager skal varsles særskilt.

Nødvendige detonasjoner og helikopterflyging i følge med blindgjengerrydding er unntatt fra støygrensene i tabell 2. Denne virksomheten er bare tillatt mandag-fredag kl. 07.00-19.00.

6.2.2 Rena leir og Rødsmoen øvingsområde

Det tillates ikke aktivitet i Rena leir og Rødsmoen øvingsområde som medfører overskridelser av grenseverdiene i tabell 2 på følgende angitte dager og perioder:

- Offentlige høytidsdager og bevegelige helligdager
- Påsken, fra og med lørdag før palmesøndag t.o.m. 2. påskedag
- Årets siste to uker t.o.m. 1. januar
- Søndager

Tabell 2: Støygrenser for perioder med krav om redusert støy ved bygninger med støyømfintlig bruksformål⁴.

Støynivå	Dag (kl.07-19.00)	Kveld (kl.19.00-23.00)	Natt (kl.23.00-07.00)
$L_{p,Aeq,30\text{ min}}$	50 dB	45 dB	45 dB
$L_{p,AF,max}$	60 dB	55 dB	55 dB

Midlingstid: Høyeste ekvivalentnivå kontinuerlig over 30 minutter.
Grenseverdiene kan overskrides inntil 10 søndager per år.

6.2.3 Regionfelt Østlandet

Grensene for støy i tabell 2 gjelder alle søndager i RØ, med unntak av inntil 20 søndager per år. Flybruk knyttet til øvelsesaktivitet kan kun gjennomføres 10 søndager per år.

⁴ Boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, skoler og barnehager. Skoler og barnehager har ingen nattkrav.

6.3 Meteorologiske forhold

Det skal brukes meteorologidata aktivt for å minimalisere støyulempene i forbindelse med større sprengninger og bruk av tunge våpen i RØ.

Sprengninger og bruk av tunge våpen skal, så langt det lar seg gjøre, ikke forekomme når det inntreffer temperaturinversjon (temperaturen øker med høyden over bakken). Ved langvarig inversjon skal lokalsamfunnet holdes orientert om dette.

6.4 Varsling

Det skal varsles om de mest støyende aktiviteter (enkeltsmell eller vedvarende høye støynivåer) på dagtid, all helge-, kvelds og nattaktivitet forbundet med støy samt spesielt intensive skytetider). Varslingsrutinene skal omtale hvor lang tid i forveien det skal varsles og på hvilken måte varslingen skal foregå.

Bruk av fly om natten skal varsles på forhånd.

Langdistanseskyting fra standplasser utenfor RØ skal varsles på forhånd.

7 Avfall

7.1 Generelle krav

Forsvarsbygg plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Forsvarsbygg plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder gjenvinning, skjer i overensstemmelse med regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven.⁵ Avfallsbesitter må avklare om forurensede masser mm. er farlig avfall etter avfallsforskriften.

Innholdet av skadelige stoffer i avfallet skal begrenses mest mulig.

Farlig avfall kan ikke fortynnes med den virkning at det blir regnet som ordinært avfall. Ulike typer farlig avfall kan ikke sammenblandes hvis dette kan medføre fare for forurensning eller skape problemer for den videre håndteringen av avfallet. Farlig avfall kan heller ikke blandes sammen med annet avfall, med mindre det letter den videre behandlingen av det farlige avfallet og dette gir en miljømessig minst like god løsning.

Skytefeltet skal ha rutiner for innsamling av tomhylser og årlig rydding av blindgjengere og metallskrap.

Det er ikke tillatt å brenne avfall med mindre særskilt tillatelse fra Miljødirektoratet er gitt. Ammunisjonskomponenter som av sikkerhetsmessige årsaker ikke kan leveres som avfall, eller

⁵ Se blant annet avfallsforskriften av 1.6.2004 nr. 930 og kapittel 18 i forurensningsforskriften av 1.6.2004 nr. 931.

som skal brukes til opplæring eller øvelse, tillates brent eller destruert. Brenning av krutt skal foregå på en miljømessig forsvarlig måte, og avrenning til resipient skal ikke finne sted.

Masser som skal kjøres til deponi kan mellomlagres i opptil 1 år, se punkt 4 ovenfor.

Farlig avfall som lagres i påvente av levering/henting, skal være merket slik at avfallet kan identifiseres, og skal sikres slik at lagringen ikke medfører avrenning til grunnen, overflatevann eller avløpsnett. Lageret skal også være sikret mot avdamping av forurensede stoffer til luft når relevant. Lageret skal dessuten være sikret mot adgang for uvedkommende.

Forsvarsbygg skal utarbeide en avfallsplan hvor foranstående krav legges til grunn.

8 Avsluttet deponi for eget avfall

Rena leir har deponi klassifisert i kategori 1 i henhold til avfallsforskriften⁶ for deponering av farlig avfall i form av kulefangermasser. Deponiet er nedlagt.

Følgende typer og mengder avfall var tillatt deponert:

Tabell 3:

Kulefangermasser opp til 1000 m³ med følgende sammensetning	Tonn
Bly	21
Kobber	12
Antimon	2,5
Sink	2,1

Deponiet er avsluttet i samsvar med innsendt avslutnings- og etterdriftsplan (se deponiforskriftens vedlegg 3).

Forsvarsbygg har plikt til å sørge for vedlikehold, overvåking og kontroll av deponiet, samt drift av forurensningsreducerende installasjoner etter at deponiet er avsluttet, så lenge forurensningsmyndigheten mener det er nødvendig for å hindre forurensning fra deponiet.

9 Utslippskontroll og rapportering til forurensningsmyndigheten

9.1 Kartlegging av utslipp

Forsvarsbygg plikter systematisk å kartlegge virksomhetens utslipp. Dette gjelder både diffuse utslipp og punktutslipp. Forsvarsbygg skal legge denne kartleggingen til grunn for utarbeidelsen av programmet for utslippskontroll (punkt 9.4).

Forsvarsbygg skal også kartlegge virksomhetens bidrag til støy, jf. punkt 6. Overholdelse av støykravene dokumenteres ved sammenligning av innrapportert aktivitet og beregningsgrunnlag.

⁶ Avfallsforskriftens kapittel 9 om deponering av avfall

Virksomheten skal som en del av sitt internkontrollsystem ha en detaljert oversikt over ammunisjonsforbruk.

9.2 Utslippskontroll

Forsvarsbygg skal kontrollere og dokumentere utslippene til vann ved å gjennomføre målinger. Målingene består av prøvetaking og analyse.

Målingene skal utføres slik at de blir representative for virksomhetens faktiske utslipp og skal omfatte:

- utslipp av komponenter som er regulert gjennom grenseverdier fastsatt i punkt 3.2, 6.1 (tabell 1) og 6.2 (tabell 2) i tillatelsen
- utslipp av komponenter som er regulert gjennom grenseverdier fastsatt i forskrift
- utslipp av andre komponenter som kan ha miljømessig betydning og dermed er omfattet av rapporteringsplikten.

Forsvarsbygg skal vurdere usikkerhetsbidragene ved de forskjellige trinnene i målingene (prøvetaking – analyse) og velge løsninger som reduserer den totale usikkerheten til et akseptabelt nivå. For alle målinger skal det være en prøvetakingsfrekvens som sikrer representative prøver.

9.3 Kvalitetssikring av målingene

Forsvarsbygg er ansvarlig for at måleutstyr, metoder og gjennomføring av målingene er forsvarlig kvalitetssikret blant annet ved å:

- utføre målingene etter Norsk standard. Dersom det ikke finnes, kan internasjonal standard benyttes. Forsvarsbygg kan benytte andre metoder enn norsk eller internasjonal standard dersom særlige hensyn tilsier det. Forsvarsbygg må i tilfelle dokumentere at særlige hensyn foreligger og at den valgte metoden gir representative tall for virksomhetens faktiske utslipp.
- bruke akkrediterte laboratorier / tjenester når prøvetaking og analyse utføres av eksterne. Tjenesteyter skal være akkreditert for den aktuelle tjenesten dersom slik tjenesteyter finnes.
- delta i sammenlignende laboratorieprøving (SLP) og/eller jevnlig verifisere analyser med et eksternt, akkreditert laboratorium for de parameterne som er regulert gjennom presise grenseverdier, når Forsvarsbygg selv analyserer.
- jevnlig vurdere om plassering av prøvetakingspunkter, valg av prøvetakingsmetoder og -frekvenser gir representative prøver.
- jevnlig utføre kontroll og kalibrering av måleutstyr

9.4 Program for utslippskontroll

Forsvarsbygg skal ha et program for utslippskontroll som inngår i Forsvarsbyggs dokumenterte internkontroll.

I programmet skal Forsvarsbygg redegjøre for de kartlagte utslippene (punkt 9.1 første avsnitt), gjennomføringen av utslippskontrollen (punkt 9.2) og kvalitetssikring av målingene (punkt 9.3).

Programmet for utslippskontroll skal inneholde:

- en redegjørelse for virksomhetens faktiske utslipp til vann, samt støy, med en oversikt over alle utslippsstrømmer og innhold
- en beskrivelse av de forskjellige trinnene i målingene (prøvetaking – analyse) for hver komponent
- en beskrivelse av måleutstyr som benyttes til målinger, samt frekvens for måleutstyrskontroll og kalibrering
- en begrunnelse for valgte prøvetakingspunkter og prøvetakingsmetodikk (metoder og frekvens)
- en beskrivelse av valgte metoder/standarder for analyse
- hvis aktuelt, en begrunnelse for valgt frekvens for deltagelse i SLP og/eller verifisering av analyser med et akkreditert laboratorium
- en redegjørelse for hvilke usikkerhetsbidrag de ulike trinnene gir

Programmet for utslippskontroll skal holdes oppdatert.

9.5 Rapportering til forurensningsmyndigheten

Forsvarsbygg skal innen 1. mars hvert år rapportere miljødata og eventuelle avvik for foregående år via www.altinn.no. Miljødata omfatter blant annet avfallsmengder, energiforbruk og resultater fra utslippskontroll. Rapportering skal skje i henhold til Miljødirektoratets veileder til virksomhetens egenrapportering, se www.miljodirektoratet.no.

For utslipp av stoffer der utslippsbegrensningene i punkt 3.2 ikke er fastsatt ved presise grenseverdier, vil forurensningsmyndigheten ved gjennomgang av egenkontrollrapportene vurdere behovet for å fastsette mer presise, og eventuelt strengere, grenser.

Forsvarsbygg skal årlig rapportere et avfallsregnskap som viser en oversikt over alt farlig avfall som er dannet ved virksomheten, lagret, behandlet og/eller sendt videre.

10 Miljøovervåking

10.1 Overvåking av resipienter

Forsvarsbygg skal sørge for overvåking av mulige miljøeffekter av virksomheten i henhold til et overvåkingsprogram. Dette skal også inkludere de parametere som kan påvirke i nærliggende vassdrag (Ygla) og grunnvann gjennom bruk av isingskemikaler ved Rena militære flyplass.

Vannovervåkingsdata, inkludert sediment og biota, skal registreres i databasen Vannmiljø (<http://vannmiljo.miljodirektoratet.no/>) innen 1. mars året etter at undersøkelsen er gjennomført. Data rapporteres på Vannmiljøs importformat. Importmal og oversikt over hvilken informasjon

som skal registreres i henhold til Vannmiljøs kodeverk finnes på <http://vannmiljokoder.miljodirektoratet.no>.

10.2 Overvåking av grunn og grunnvann

Forsvarsbygg har ikke krav om overvåking av grunn og grunnvann. Dersom det planlegges å ta i bruk relevante stoffer og stoffblandinger som kan forurense grunn og grunnvann, skal Forsvarsbygg informere forurensningsmyndigheten. Forsvarsbygg kan da bli pålagt å sørge for overvåking av grunn og grunnvann.

11 Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

11.1 Miljørisikoanalyse

Forsvarsbygg skal ha en oppdatert miljørisikoanalyse av sin virksomhet. Forsvarsbygg skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle hendelser som kan føre til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal dokumenteres og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- eller miljøskader inne på Forsvarsbygg sitt område eller utenfor. Miljørisikoanalysen skal oppdateres ved behov.

Risikoanalysen skal ta hensyn til ekstremvær, flom etc. og fremtidige klimaendringer.

Forsvarsbygg skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

11.2 Forebyggende tiltak

Med grunnlag i miljørisikoanalysen skal Forsvarsbygg, så langt det er mulig uten urimelige kostnader, iverksette de tiltak som er nødvendige for å redusere miljørisikoen til et akseptabelt nivå. Dette gjelder både sannsynlighetsreducerende og konsekvensreducerende tiltak. Forsvarsbygg skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

11.3 Beredskap

Dersom de forebyggende tiltakene ikke har redusert miljørisikoen til et akseptabelt nivå, må Forsvarsbygg utarbeide en beredskapsplan med utgangspunkt i miljørisikoanalysen i 11.1.

11.3.1 Beredskapsanalyse

Med grunnlag i miljørisikoanalysen skal Forsvarsbygg utarbeide en beredskapsanalyse for restrisiko som gjenstår etter at forebyggende tiltak er iverksatt. For hver av hendelsene som utgjør restrisiko skal Forsvarsbygg utarbeide og begrunne:

- a. organisering av beredskapen
- b. nødvendig beredskapsutstyr

- c. nødvendig mannskap
- d. responstid

Beredskapen skal stå i et rimelig forhold til risiko for akutt forurensning.

11.3.2 Beredskapsetablering

Basert på beredskapsanalysen skal det etableres en beredskapsorganisasjon med mannskap og nødvendig utstyr. Kompetanse, opplæring og organisering skal være dimensjonert for de potensielle hendelsene som er vurdert å utgjøre størst miljørisiko.

11.3.3 Beredskapsplan

Miljørisikoanalyse, beredskapsanalyse, forebyggende tiltak og beredskapsetablering skal dokumenteres i en beredskapsplan som er en del av Forsvarsbyggs internkontrolldokumentasjon.

Beredskapsplanen skal som et minimum beskrive den etablerte beredskapens organisering, bemanning, innsatsutstyr og personlig utstyr og angi innsatsplaner for dimensjonerende scenarier.

Beredskapsplanen skal holdes oppdatert og kunne fremvises ved behov.

11.3.4 Øving av beredskap

Det skal utarbeides en plan for å øve på beredskapen, og det skal gjennomføres øvelse minst en gang pr. år. Det skal utarbeides klare mål for øvelsen, inkludert mål for responstid. Øvelsen skal dokumenteres i rapporter, med eventuelle anbefalinger om forbedringer. Hvordan eventuelle anbefalinger om forbedringer er fulgt opp, skal være dokumentert i internkontrollen.

11.4 Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift⁷. Forsvarsbygg skal også så snart som mulig underrette forurensningsmyndigheten i slike tilfeller.

12 Nedleggelse

Hvis anlegget blir nedlagt eller virksomheten stanser for en lengre periode, skal Forsvarsbygg gjøre det som til enhver tid er nødvendig for å motvirke fare for forurensninger. Hvis anlegget eller virksomheten kan medføre forurensninger etter nedleggelsen eller driftsstansen, skal det i rimelig tid på forhånd gis melding til forurensningsmyndigheten.

Forurensningsmyndigheten kan fastsette nærmere hvilke tiltak som er nødvendig for å motvirke forurensning. Forurensningsmyndigheten kan pålegge Forsvarsbygg å stille ytterligere garanti for dekning av framtidige utgifter og mulig erstatningsansvar.

⁷ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

Ved nedleggelse eller stans skal Forsvarsbygg sørge for at avfall tas hånd om på forsvarlig måte, herunder at farlig avfall håndteres i henhold til gjeldende forskrift⁸. De tiltak som treffes i denne forbindelse, skal rapporteres til forurensningsmyndigheten innen 3 måneder etter nedleggelse.

Ved nedleggelse av en virksomhet skal Forsvarsbygg sørge for at driftsstedet settes i miljømessig tilfredsstillende stand.

Forsvarsbygg skal også for nedleggingsåret rapportere miljødata og eventuelle avvik via altinn.no, jf. punkt 9.5.

Dersom virksomheten ønskes startet på nytt, skal det gis melding til forurensningsmyndigheten i god tid før start er planlagt.

13 Tilsyn

Forsvarsbygg plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med virksomheten til enhver tid.

⁸ Avfallsforskriftens kapittel 11 om farlig avfall

VEDLEGG 1: Kart over målområder for hvitt fosfor

